Mgr. Adela Kalavská Štrpková

O tom, že za kvalitnou umeleckou produkciou, dokonca operou, netreba vždy chodiť iba do veľkých operných domov, veľkých divadiel a koncertných sál, sme sa 12. marca 2024 mohli presvedčiť v malej divadelnej a koncertnej sále Show Factory situovanej v samom centre Bratislavy. Skupina tvorcov z Hudobnej a tanečnej fakulty (HTF) VŠMU tu pre milovníkov opery odprezentovala skutočnú lahôdku – jednoaktovú komickú operu taliansko-amerického skladateľa Giana Carla Menottiho *Telefón alebo láska v trojici* (v anglickom origináli *The Telephone, or L'amour à trois*) skrátene nazývaná aj *Telefón*.

Dielo z roku 1945 je Menottiho najkratšou operou, ale podľa štatistík zároveň jeho najčastejšie hraným operným dielom. Opus zožal u publika veľký úspech už pri jeho prvom uvedení vo februári 1947 v Heckscher Theater v New Yorku. *Telefón* tu bol použitý ako komické intermezzo medzi dvoma dejstvami vážnej dvojaktovej opery *Médium*.
O mimoriadnom úspechu *Telefónu* svedčí viac ako tisíc predstavení na Broadwayi a množstvo úspešných uvedení na popredných európskych operných scénach.

Opera *Telefón* je skomponovaná pre dvoch spevákov, soprán a barytón. A keďže existuje nielen orchestrálna (pre komorný orchester), ale aj klavírna verzia tohto očarujúceho operného diela, samostatne inscenovaný *Telefón* je ako stvorený pre komorné predstavenia a menšie divadelné scény. Všetky tieto danosti a zároveň prednosti, ktoré dielo ponúka, dokonale využil režisér a dramaturg predstavenia v Show Factory Tomáš Surý z HTF VŠMU, ktorý mal naozaj šťastnú ruku, keď siahol po klavírnej verzii tejto opery, svojím obsahom dnes oveľa aktuálnejšou ako v čase svojho vzniku. Posúďte sami.

Dej sa odohráva v byte hlavnej protagonistky Lucy v 40. rokoch 20. storočia, čo v čase vzniku diela bola vlastne vtedajšia súčasnosť. Jej priateľ Ben, ktorému o hodinu ide vlak, by ju rád požiadal o ruku. Ale skôr ako sa k tomu dostane, zazvoní telefón. V tom čase, pravdaže, ešte klasický, so šnúrou a vytáčacím číselníkom. Lucy ho zdvihne a venuje sa priateľke Margaret. Keď skončí, Ben chce konečne prehovoriť, ale opäť zvoní telefón. Aj všetky ďalšie pokusy požiadať Lucy o ruku zmarí zakaždým zvonenie telefónu a ďalší rozhovor s niekým na jeho

druhom konci. A čo je horšie, niektoré telefonáty Lucy rozrušujú, dohánajú k plaču a Bena čoraz k väčšiemu zúfalstvu. A to až tak, že vo chvíli Lucyinej neprítomnosti chce prestrihnúť šnúru od telefónu a tak sa dostať k reči. Vracia sa však Lucy a svoj milovaný telefón si láskyplne chráni vo vlastnom náručí. Ale vlak nepočká, a tak kým Lucy opäť telefonuje, Ben odchádza bez rozlúčky na stanicu. Zvonku, z telefónnej búdky, urobí ešte jeden pokus. Zavolá Lucy a konečne povie, čo má na srdci. Lucy s nadšením jeho žiadosť o ruku prijíma, ale Ben musí sľúbiť, že jej bude každý deň telefonovať.

Menotti písal svoju operu ako paródiu na uponáhľaný život mnohých mladých ľudí v 40. rokoch 20. storočia, najmä v USA. Dnes, keď mobilné telefóny a sociálne siete ovplyvňujú náš život viac, ako je zdravé, sa však Menottiho *Telefón* stáva akýmsi mementom pred možným odcudzením sa, pred stratou schopnosti priamej komunikácie medzi aj navzájom si blízkymi ľuďmi a s vtipom pripomína, že dôležité momenty v našom živote treba prežiť naplno. Ak len nechceme, aby nám život – a v prípade mobilných telefónov to platí doslova – neutiekol pomedzi prsty.

Toto posolstvo, aj keď nie prvoplánovo, bolo aj v marcovej inscenácii *Telefónu* v Show Factory. Po vydarenej, no po všetkých stránkach aj mimoriadne náročnej Mozartovej *Čarovnej flaute*, ktorú taktiež v réžii Tomáša Surého realizovalo minulý rok Operné štúdio Katedry spevu HTF VŠMU v spolupráci s Katedrou skladby a dirigovania HTF a Katedrou scénografie DF, boli možno tak trochu aj obavy z možného porovnávania úspešnej realizácie operného veľdiela, akým Čarovná flauta nepochybne je, s tohtoročným predstavením komornej jednoaktovej buffa opery *Telefón alebo láska v trojici.* O to viac, že dvojica hlavných predstaviteľov Vanesa Čierna ako Lucy a Benjamín Rudík ako Ben, sa predstavili aj v spomínanej Čarovnej flaute. Obavy boli zbytočné. Tak, ako divákov všade vo svete, aj divákov v Bratislave jednoaktovka *Telefón* doslova očarila. Zásluhu na tom má, pravdaže, nielen sám skladateľ, jeho podmanivá hudba a uchu i duši lahodiace spevácke party, ale aj úsilie všetkých, ktorí sa na tomto vydarenom a sviežom predstavení podieľali.

Predstavenie, ktoré je ako stvorené k tomu, aby jeho protagonisti preukázali v celej šírke škálu svojich schopností, zároveň preukázalo akých kvalitných čerstvých absolventov

bakalárskeho štúdia operného spevu vychovala HTF VŠMU. Režisér, skúsený pedagóg a v tomto prípade aj autor scény a kostýmov Tomáš Surý, so svojou stálou spolupracovníčkou choreografkou Elenou Záhorákovou, podpísanou pod pohybovou spoluprácou operných inscenácií VŠMU, znovu ukázali svoju nápaditosť pri využití aj tých najskromnejších možností a priestorov, vďaka čomu pôsobila inscenácia aktuálne a sviežo aj pre dnešného mladého diváka. A to napriek tretiemu, dnes už poriadne zastaralému účinkujúcemu z minulého storočia, ktorým bol vytáčací telefón z Tesly Stropkov. Scéna, ktorej dominovala veľká posteľ vytvorená z matracov prekrytých posteľnou bielizňou a kostýmy v podobe klasického pánskeho a podstatne úspornejšieho dámskeho pyžama, neskôr vymenené za jednoduché letné šaty a pánsky oblek, poskytovala dostatok priestoru nielen na rozohranie deja, vášní a nálad rôzneho druhu, ale prekvapujúco (spievalo sa aj poležiačky) aj pre spevácky a herecký koncert dvoch mladých talentovaných dnes už verejnosti nie neznámych spevákov.

Vanesa Čierna alias Lucy a rovnako aj Benjamín Rudík ako Ben si nielen svojím spevom, ale aj vierohodným, priam činoherným herectvom a prirodzeným pohybom podmanili publikum a prívlastok *očarujúca opera*, ktorý sa s *Telefónom* často spája, bol v tomto prípade aj vďaka ich presvedčivému výkonu úplne namieste.

Lyrický soprán Vanesy Čiernej, podľa operných kritikov pôsobivý najmä v nízkych a stredných polohách, nabral od minulého roka v postave Lucy v porovnaní s jej Paminou z *Čarovnej flauty* na mäkkosti, zaoblil sa a krásne znel aj v dobre zvládnutých vysokých polohách, ktorých je v *Telefóne* viac ako dosť. A Benjamín Rudík, pre ktorého je už príznačný jeho bezprostredný herecký prejav, opäť zaujal svojím príjemne sfarbeným barytónom a spevom, ktorý takisto pôsobil vyzretejšie ako minulý rok u jeho inak skvelého Papagena. Obaja protagonisti to mali tentoraz o to ťažšie, že po celý čas spievali sami dvaja, pričom ich sprevádzal iba klavír Oksany Zvinekovej, ktorá toto komorné dielo s nimi hudobne naštudovala.

Vydarená a divácky príťažlivá inscenácia *Telefón alebo láska v trojici* v realizácii HTF VŠMU by si rozhodne zaslúžila viac ako iba jedno predvedenie. Zaslúžili by si to tvorcovia predstavenia, účinkujúci a potešilo by to mnohých ďalších divákov. Napokon, prečo viac

nezúročiť úsilie a námahu všetkých zúčastnených a vynaložené aj keď skromné finančné prostriedky? Je to však zložité ako všetko, čím v súčasnosti prechádza naša kultúra a školstvo. Najlepšie by o tom vedela hovoriť asi Klára Madunická, v ktorej kompetencii bola produkcia *Telefónu*. O čo by bolo všetko jednoduchšie, keby budúci operní umelci, ktorí vedia tak dobre reprezentovať našu krajinu vo svete, mali už ako študenti, samozrejme spoločne s budúcimi absolventmi ďalších fakúlt VŠMU, k dispozícii vlastnú divadelnú scénu, na ktorej by si tak ako kedysi ich predchodcovia v Malej sále Reduty, mohli merať svoje sily a získavať tak javiskové skúsenosti už počas štúdia priamo pred divákmi. Ale predovšetkým bez starostí a často až nadľudského úsilia ich pedagógov nájsť jednotlivým predstaveniam strechu nad hlavou a budúcim umelcom tak dať zakúsiť dosky, ktoré údajne znamenajú svet.

ISSN 2729-9031 ©Theatrica 2021-2026